

АННА ШКОЛЬНА,
науковий керівник:
к.е.н., професор Павловська Л.Д.
ЖДУ ім. Івана Франка

СИТЕМА УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Необхідною умовою виробництва продукції є забезпечення його матеріальними запасами: сировиною, матеріалами, паливом, енергією, комплектуючими тощо. На використання матеріальних ресурсів негативно впливає порушення стійкого виробничого відтворювального процесу у підприємствах, що зумовлено несталістю перехідної економіки. Це потребує поглибленого вивчення сучасних закономірностей формування та руху матеріальних ресурсів у виробничому процесі з огляду на відновлення відтворювального циклу у підприємствах для організації ефективного використання матеріальних ресурсів [1].

Забезпечення підприємства всіма видами матеріальних ресурсів, пошук резервів більш раціонального їх використання і зниження матеріаломісткості продукції призведе до підвищення ефективності виробництва за рахунок раціонального використання ресурсів.

Параметрами системи управління запасами є:

- точка замовлення - мінімальний (контрольний) рівень запасів продукції, за умови досягнення якого необхідно їх поповнення;
- нормативний рівень запасів - розрахункова величина запасів, яка досягається під час чергової закупівлі;
- обсяг окремої закупівлі;
- частота здійснення закупівель - тривалість інтервалу між двома можливими закупівлями продукції, тобто періодичність поповнення запасів продукції;
- поповнювана кількість продукції, за якої досягається мінімум витрат на зберігання запасу згідно із заданими витратами на поповнення і заданими альтернативними витратами інвестованого капіталу. Застосовуються такі технологічні системи управління запасами:
- система управління запасами з фіксованим розміром замовлення;
- система управління запасами з фіксованою періодичністю замовлення;
- система зі встановленою періодичністю поповнення запасів до встановленого рівня;
- система "Максимум-мінімум" [3, с. 115].

На основі наукових розробок і господарської практики вітчизняних і зарубіжних підприємств сформульовані основні принципи формування і функціонування системи управління матеріальними ресурсами:

- плюралізм джерел і форм матеріально-технічного забезпечення (матеріальні ресурси можуть бути придбані за прямими договорами в оптово-торговельних організаціях або безпосередньо у підприємств-виробників даного виду ресурсів);
- самостійність підприємств-постачальників (продавців) і підприємств-споживачів (покупців) у використанні на свій розсуд матеріальних і фінансових ресурсів, що знаходяться в рамках їх прав власності;
- інтенсифікація використання матеріальних ресурсів в результаті досягнення максимально можливої глибини їх залучення у виробничий оборот, тобто повторного і багатоцільового використання головним чином відходів споживання як вторинних матеріальних ресурсів;
- комплексність (передбачається, що в системі циркулюють всі необхідні для діяльності підприємства види матеріальних ресурсів, у тому числі призначені для надання інформаційних, виробничих та комерційних послуг);

- оперативність (здатність системи швидко реагувати на вимоги ринку в цілому і індивідуальні потреби окремих підприємств-партнерів) [2, с. 207].

Ці принципи повинні діяти одночасно, бо вони визначають умови рівноважного стану й ефективного функціонування системи. В іншому випадку система управління деформується, що неминує призводить до збоїв у процесі матеріально-технічного забезпечення

На практиці розроблено багато методів, прийомів і стратегій управління запасами. Вибір їх залежить від особливостей виробництва, складу використовуваних показників для цілей управління, характеру взаємодії з постачальниками матеріальних ресурсів, організації збуту готової продукції, наявності кваліфікованих спеціалістів в області управління, їх технічної оснащеності тощо. Варто звернути увагу на переваги та недоліки основних систем управління запасами, що представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняння основних систем управління запасами

Система управління запасами	Переваги	Недоліки
З фіксованим об'ємом замовлення	Економія витрат на утримання запасів на складі за рахунок зменшення площ під запаси	Постійний контроль за наявністю запасів
З фіксованим інтервалом часу між замовленнями	Відсутність постійного контролю за наявністю запасів на складі	Підвищення витрат на утримання запасів на складі за рахунок збільшення площ під запаси

У ТОВ «МАЗІС» (м. Житомир) використовується система управління запасами з фіксованим об'ємом замовлення. За результатами досліджень встановлено, що даному підприємству доцільно перейти на систему управління запасами з фіксованим інтервалом часу між замовленнями.

Отже, управління матеріальними ресурсами підприємства відіграє велику роль в управлінні підприємством в цілому. Для організації прибуткової роботи підприємства необхідне створення правильної і реальної структури руху матеріальних ресурсів підприємства. Для досліджуваного підприємства – це перехід на систему управління запасами з фіксованим інтервалом часу між замовленнями.

Список використаних джерел:

1. Житна І. П. Аналіз завдань та принципів обліку і контролю виробничих запасів / І. П. Житна, І. І. Афанасєва // Вісник Технологічного університету Поділля. Серія: Економічні науки, 2009. – №5 (55). – Ч.2. – Т.1. – С. 108–109.
2. Макаренко М. В. Виробничий менеджмент: Навчальний посібник для ВНЗ / М. В. Макаренко, О. М. Махалина. – М.: 2005. – 248с.
3. Москалюка В. Є. Планування діяльності підприємства: [навч. посіб.] / За заг. ред. В. Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.